

Задніченко Сергій Іванович,
заступник директора Департаменту
аналітичної роботи та організації
управління МВС України;
Тихомиров Денис Олександрович,
докторант докторантури та аспірантури
Національної академії внутрішніх справ

ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Безпека людини визнається в Україні однією з найвищих соціальних цінностей (ч. 1 ст. 3 Конституції України), тому і злочини проти громадської безпеки є дуже небезпечними для суспільства. В основі громадської безпеки - природне право людей на життя та його захист, закріплене Конституцією України (ст. 27). Тому громадська безпека віднесена законодавцем до числа основоположних цінностей (об'єктів), правове забезпечення охорони яких має своїм завданням Кримінальний кодекс України (далі – КК України) (ст. 1), а в його Особливій частині, вперше в самостійному IX розділі, передбачена відповідальність за посягання на цей об'єкт.

Злочини проти громадської безпеки належать до числа найбільш небезпечних та розповсюджених в Україні. Вони створюють загрозу життю і здоров'ю людей, власності, довкіллю, нормальній діяльності підприємств, установ та організацій. Термін “безпека” досить давно і міцно затвердився і використовується у кримінальному праві при характеристиці ознак об'єктів деяких злочинів (національна безпека, громадська безпека, безпека виробництва, безпека руху та експлуатації транспорту, екологічна безпека).

Громадська безпека – це стан захищеності громадянського суспільства, що характеризується відсутністю небезпеки для життя та здоров'я людей, для їх спокою та майнових прав, для нормальної діяльності підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, для цілісності й збереження матеріальних цінностей. Сучасне українське законодавство надає дещо розширене трактування терміну: «громадська безпека і порядок – захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз» [1].

При аналізі чинного кримінального законодавства України, В. П. Тихий зазначає, що громадська безпека як родовий об'єкт злочинів охоплює собою безпеку суспільства від загрози злочинних організацій, терористичних актів та актів терористичної спрямованості, незаконного та недбалого поведіння зі зброєю та предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, безпеку від пожеж та інше, а безпека виробництва і безпека руху та експлуатації транспорту є спеціальними видами безпеки [4, с. 94-95]. Схожу з попередньою позицією щодо визначення рівнів громадської безпеки займає В. С. Комісаров, який виділяє такі її рівні: 1) громадська безпека (соціальна безпека), що являє собою захищеність життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від суспільно небезпечних діянь, передбачених КК; 2) громадська безпека, яка характеризується станом захищеності безпечних умов функціонування суспільства і громадського порядку, здоров'я населення і громадської моральності, екологічної безпеки, безпеки руху та безпеки комп'ютерної інформації; 3) громадська безпека, що характеризується станом захищеності життя і здоров'я громадян, майнових інтересів фізичних і юридичних осіб, громадського спокою та нормальної діяльності державних і суспільних інститутів, а також підтримкою такого рівня цієї захищеності, що є достатнім для нормального функціонування суспільства [3, с. 24–25].

Можна зробити висновок, що громадська безпека пов'язана з двома формами діяльності людей – дотриманням загальних правил безпеки і дотриманням спеціальних правил безпеки. Загальними правилами безпеки у кримінальному праві називають не тільки правила поведінки із загальнонебезпечними джерелами, а й інші правила, які є обов'язковими для всіх членів суспільства і якими вони мають керуватись у всіх сферах життєдіяльності з метою попередження суспільно небезпечних наслідків. Спеціальні правила безпеки пов'язані з дотриманням правил безпеки виробництва та поведінням із загальнонебезпечними предметами. Таким чином, родовим об'єктом злочинів проти громадської безпеки є громадська безпека як значна цінність, тобто стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від негативних наслідків явищ соціального, природного або техногенного характеру, а також підтримка достатнього рівня такої захищеності для нормального їх функціонування.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII.
2. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 02 серпня 2018 року: (офіційний текст). – К.: Поливода А.В., 2018. – 264 с. – (Кодекси України).

3. Комиссаров В.С. Преступления, нарушающие общие правила безопасности: Понятие, система, общая характеристика: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. – М., 1997.

4. Тихий В. П. Громадська безпека та деякі особливості складів злочинів проти неї // Науково-практичні коментарі. – 2002. – № 4. – С. 94–99.